

جمهوری اسلامی ایران
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه
رساله علمی سطح ۳

آثار تربیتی اخلاقی روحانیت

استاد راهنما: حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر محمد ربانی (زید عزه)

استاد مشاور: حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر محمد جواد وارسته (زید عزه)

نگارنده: محمد علی مهدوی

سال تحصیلی: تابستان ۹۷

چکیده

یافته های علمی نشان می دهد که اصلی ترین مانع برسرمنافع استعمارگران در جوامع اسلامی، اسلام و باورهای دینی مردم به جایگاه اخلاقی و تربیتی روحانیت اصیل است، از این رو، آنان جمله به اسلام و جایگاه اخلاقی و تربیتی روحانیت اصیل را با دو هدف تعقیب کردند: اول تخفیف، استهزاء، کاهش شان و منزلت اخلاقی و تربیتی روحانیت نزد مردم، به گونه ای که هر گونه حمایت مردمی را از آن سلب نمایند.

دوم: آنکه به خود روحانیون بباوراند که دین از سیاست و امور اجتماعی جدا است و بدینسان انگیزه آنان را برای حرکت و اصلاح امور اخلاقی و تربیتی و اجتماعی در جامعه سلب کنند. این هدف با ترویج اندیشه جدایی دین از سیاست (سکولاریسم) دنبال شد، هر چند که دشمنان تبلیغ می کنند که دین و شریعت از سیاست و اداره امور جامعه جدا است ولی با این حال در همه مقاطع نقش علما و روحانیون بسیار مهم و تاثیر گذار بوده است. در این تحقیق تلاش شده است تا روشن شود که آیا روحانی متخلق و مردمی می تواند جامعه را به سمت هدایت الهی سوق دهد؟

ویژگی های اخلاقی و تربیتی روحانیت مردمی چیست؟

نقش روحانیت متخلق در زندگی فردی مردم چیست؟

نقش روحانیت متخلق در زندگی اجتماعی مردم چیست؟

با پاسخ به پرسش های مذکور در طول تحقیق، مشخص می شود که روحانیت متخلق و مردمی در جامعه اسلامی می تواند عهده دار اخلاق و تربیت باشد که هدف پیامبر اسلام (ص) همین می باشد که حضرت می فرماید: *إِنِّي بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ مِنْ بَرَاءِ اِتِّمَامٍ وَ اِكْمَالٍ* معارف و آموزه های اخلاقی مبعوث شدم.

روحانی متخلق می تواند مردم را از حیث اخلاقی و تربیتی به سطح بالایی از معرفت انتقال دهد و مردم نیز تشنه اینچنین صفاتی در جامعه اسلامی هستند. ان شاء الله که این تحقیق بتواند مشکلی از مشکلات جامعه اسلامی را حل کند.

کلید واژه ها: روحانیت، اخلاق، تربیت، جامعه، مردم

فهرست مطالب

۱	مقدمه.....
۲	اهمیت و جایگاه موضوع.....
۳	هدف از انجام تحقیق.....
۳	سوالات تحقیق.....
۴	پیشینه تحقیق.....
۶	گفتار اول: مفاهیم.....
۶	۱. اخلاق در لغت و اصطلاح.....
۸	۲. مفهوم تربیت در لغت و اصطلاح.....
۱۲	۳. روحانی در لغت و اصطلاح.....
۱۴	۴. مفهوم جامعه در لغت و اصطلاح.....
۱۷	گفتار دوم: کلیات.....
۱۷	۱. فلسفه پیدایش و رسالت روحانیت.....
۲۰	۲. ویژگی های روحانیت مردمی.....
۲۲	۳. توقعات مردم از روحانیت.....
۲۶	فصل دوم.....
۲۶	ویژگی های تربیتی و اخلاقی روحانیت.....
۲۷	گفتار اول: ویژگی های تربیتی.....
۲۷	۱. اهمیت به وقت و نظم در امور.....
۲۸	۲. ارزش استفاده از وقت از منظر قرآن.....
۲۹	۳. اهمیت بهروری از عمر در گفتار پیامبر(ص) و امامان.....
۳۲	۴. داشتن حسن خلق.....
۳۵	۵. زهد و ساده زیستی.....
۳۹	۶. نظافت، آراستگی ظاهر و آرامش خاطر.....
۴۰	۷. شجاعت در بیان حقایق.....
۴۴	گفتار دوم: ویژگی های اخلاقی.....
۴۴	۱. مشتاق علم و دانش.....
۴۶	۲. تقید و عدم کوتاهی در انجام وظائف و شعائر دینی.....

۴۹.....	۴. مناعت طبع.....
۵۰.....	۵. همت بلند.....
۵۵.....	فصل سوم.....
۵۵.....	نقش روحانیت در زندگی فردی.....
۵۷.....	۲. رعایت بهداشت فردی.....
۵۸.....	۳. باور داشتن رسالت روحانیت.....
۶۰.....	۴. معاشرت با انسان‌های بلند همت و بااراده.....
۶۰.....	۵. داشتن ارتباطات اجتماعی صحیح.....
۶۴.....	۶. شناخت ظرفیت جسمی و روحی خود و دیگران.....
۶۴.....	۷. تلاش در کسب مهارت‌های روحانیت.....
۷۰.....	فصل چهارم.....
۷۰.....	نقش روحانیت در زندگی اجتماعی.....
۷۱.....	۱. نقش حیاتی روحانیت در جامعه.....
۷۲.....	۲. اثر جهاد علمی در جهت حفظ، گردآوری و تنظیم منابع اصیل دین.....
۷۳.....	۳. اثر جهاد علمی برای دستیابی به معرفت دینی.....
۷۶.....	۴. اثر جهاد تبلیغی در ابلاغ پیام الهی به مردم.....
۷۸.....	۵. اثر مشارکت سیاسی.....
۸۳.....	۶. اثر شناخت صحیح اسلام و دفاع از آن.....
۸۵.....	۷. اثرات تبلیغ و ترویج دین مبین اسلام.....
۸۶.....	۸. اثر مبارزه با ظلم و شهادت طلبی روحانیت.....
۹۱.....	۹. خودسازی علمی و عملی روحانیون در جامعه.....
۹۳.....	نتیجه‌گیری.....
۹۵.....	منابع و مآخذ.....

مقدمه

مساله روحانیت در جامعه امروزی و نحوه تاثیرگذاری این افراد بر مردم یکی از مهمترین مسائل زمان حال است.

اولاً: برای خود روحانیون مطرح است که بدانند واقعاً تکلیف آن ها چیست و چه کارهایی بیشتر بر عهده آنهاست و جامعه چه انتظارتی از یک شخص روحانی دارد.

ثانیاً: این مساله نیز برای مردم مطرح است چون انتظارات مردم نسبت به روحانیت با گذشته خیلی متفاوت شده است و مردم حقیقتاً در مسائل دینی، دنیوی و همچنین در مسائل سیاسی روحانیت را محل رجوع می دانند.

ثالثاً: برای جوامع اسلامی این سوال مطرح است که در یک حکومت اسلامی روحانیون چه نقشی را ایفای کنند و چه نقشی در ترویج دین دارند و همچنین انتظارات و شبهات مردم را چگونه برآورده خواهند کرد.

برای اینکه جامعه در مسیر خود، دچار انحراف نشود و جهت صحیح خود را در مسائل دینی داشته باشد در این امر مهم ضروری است همواره کارشناسان دینی و مذهبی مسیر جامعه را تصحیح کنند و معارف صحیح و بدون اشکال را در دسترس جامعه و اجتماع قرار دهند.

این امر مهم و وظیفه روحانیت است که باید نظام و ارزش های اسلام را به شکل صحیح و بدون هیچ نقصی به جهانیان عرضه کنند، که نظام اخلاقی، نظام تربیتی، اجتماعی، حکومتی، سیاسی و بین المللی و سایر بخش های معارف اسلامی را که تمام شئون بشر در آن است در بر میگیرد.

وجود اسلام ناب محمدی در جامعه به عنوان یک نظام ایدئولوژی و همچنین جهان بینی حاکم در آن جامعه همه به برکت وجود روحانیون متخلق و مردمی است، این قشر از افراد جامعه اسلامی که از خود مردم هستند، اسلام را به خوبی می شناسند و می توانند دین مبین اسلام را به مردم معرفی کنند.

اسلام یک مذهب یا دین کوچک ناشناخته نیست. که با خواندن چندکتاب قدیمی بتوان به کنه وجودی آن پی برد و همهٔ مجهولات و شبهاتی که در ذهن بوجود میاید را بتوان حل کرد، بلکه اسلام شناسان و محققین در این عرصه باید آن را معرفی کنند.

از موارد مهم و تاثیر گذار برای تبلیغ دین و ترویج اسلام این است که یک روحانی اول خودسازی کند تا بتواند بر مردم تاثیر بیشتری بگذارد.

بیان مسأله و تعیین قلمرو آن

نقش و جایگاه روحانیت در میان مردم غیر قابل انکار است، لذا دشمنان برای آسیب رساندن به نقش و جایگاه روحانیت به کارهای دور از اخلاق مانند استهزاء و ساختن لطیفه و تقطیع سخنان آنان در میان مردم پرداخته تا به وسیله تخریب روحانیت به انقلاب اسلامی ایران، ضربه و آسیب وارد کنند.

از این رو در این نوشتار می خواهیم نقش غیر قابل انکار اخلاقی و تربیتی روحانیون عزیز را به صورت میدانی مورد تحقیق و فحص قرار دهیم. ان شاء الله تعالی

اهمیت و جایگاه موضوع

شناخت عوامل اجتماعی، سیاسی، مذهبی، نقش مردم در گروه، دخالت دین وایدئولوژی، نقش روحانی و رهبری امام، همکاری مراجع تقلید از مسلمات می باشد؛ لیکن در این نوشتار آثار اخلاقی و تربیتی روحانیت در میان مردم و تحکیم دستاوردها و ارزش های آن را مورد فحص قرار می دهیم. که ثابت کنیم آیا روحانیت به بیان احکام و اقامه نماز جماعت بسنده خواهند کرد؟ و همچنین ثابت کنیم که آیا روحانیت در اخلاق و تربیت جوامع اسلامی موثر

بوده اند؟ و آیا روحانیت توانسته اند مشکلات و مُعضلات مردم را حلّ کنند؟ لذا این پرسش ها ما را بر آن داشت که تحقیق پیش رو را انجام دهیم.

هدف از انجام تحقیق

سخنان مقام معظم رهبری (مدّ ظلّه العالی) در میان جامعه روحانیت بجنورد فرصتی فراهم ساخت تا به بررسی مسأله نقش روحانیت از حیث اخلاق و تربیت بپردازیم؛ در همین راستا هدف تحقیق بیان جایگاه اخلاق و تربیت روحانیت در میان جامعه و مردم است و فائده آن این است که بررسی شود که چرا مردم از روحانیت فاصله گرفته اند و موانع کار را لحاظ کنیم و در رفع آن ها بکوشیم.

سوالات تحقیق

آثار اخلاقی و تربیتی روحانیت در مردم چیست؟

سوالات فرعی:

۱- ویژگی های اخلاقی و تربیتی روحانی موفق چیست؟

۲- نقش روحانیت در زندگی فردی چیست؟

۳- نقش روحانیت در زندگی اجتماعی چیست؟

پیشینه تحقیق

در این زمینه، پژوهشاتی مانند نقش روحانیت در پیروزی انقلاب اسلامی، و نقش روحانیت در تثبیت انقلاب اسلامی و همچنین نقش روحانیت در انقلاب اسلامی و نقش روحانیت در جامعه و همچنین نقش روحانیت در انقلاب مشروطه نگارش شده است.

امتیاز این پژوهش نسبت به سائر پژوهشات این است که در این زمینه با عنوان آثار تربیتی و اخلاقی روحانیت در مردم کمتر کسی کار کرده است و ما در این جا می خواهیم آثار اخلاقی و تربیتی و اجتماعی روحانیت در میان مردم را مورد فحوص قرار دهیم.